

Udviklingen i EU-NATO-samarbejdet

Atlant Brief

Sahil Adnan, Christian Quaade Kornerup, Niels-Ole Mannerup
& Lars Bangert Struwe (ansv.red.)

Maj 2022

HAR MODTAGET TILSKUD FRA
EUROPA
nævnet

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	1
2. NATO og EU har samarbejdet i mange år.....	2
2.1. Berlin Plus-aftalen.....	2
2.2. EU-missioner.....	2
2.3. EU's mission i Den tidligere jugoslaviske Republik Makedonien.....	2
2.4. EU Operation ALTHEA.....	3
2.5. Maritimt samarbejde.....	4
2.6. Fra uformelle middage til samarbejde.....	4
3. Ny sikkerhedspolitisk struktur har ændret samarbejdet.....	6
3.1. Koordinering af kapaciteter.....	7
3.2. Krisehåndtering.....	8
3.3. Udviklingen siden 2016 - i kort form.....	8
4. Fremtiden - det strategiske kompas og EU's samarbejde med NATO og USA.....	10
4.1. Det strategiske kompas.....	10
4.2. Forholdet mellem EU og USA.....	12
5. Konklusion.....	14
Noter og kildehenvisninger.....	15
Forfatterne.....	18

Billedkreditering af forsidebilledet: NATO®.

1. Indledning

NATO har de militære muskler! EU har de økonomiske midler og lovgivning! Så kort kan man karakterisere NATO og EU og ikke mindst det samarbejde, som i stigende grad er blevet skabt i løbet af de seneste 20 år. Tilløbet til samarbejdet mellem NATO og EU har udviklet sig fra skåltaler over møder til stabsarbejde og øvelser; og under coronapandemien samt senest i forbindelse med Ruslands invasion af Ukraine er det blevet til reelt samarbejde.

Der sker lige nu en opgavefordeling mellem NATO og EU. NATO tager sig af truslen fra øst i form af Ruslands militære trussel mod de enkelte NATO-medlemslande. EU tager sig af etablering af infrastruktur, der kan bringe styrker frem, og skabelsen af nødvendige militære kapaciteter, hvilket sker ved at udvikle forskningsprogrammer; understøtte innovation; afdække mangler i EU-landenes kapaciteter, som NATO skal bruge. Endelig fokuserer EU på truslerne fra syd i form af f.eks. flygtningestrømme og uro i dele af Europa - bl.a. i Bosnien-Hercegovina.

EU har i Lissabontraktaten fra 2007 klart defineret, at EU i sin sikkerhedspolitik skal respektere de forpligtelser, som de af EU's medlemsstater, der samtidig er medlemmer af NATO, har over for NATO. Dette er i Lissabontraktatens artikel 42, stk. 2, formuleret på flg. vis:

»Unionens politik i denne afdelings betydning berører ikke den særlige karakter af visse medlemsstaters sikkerheds- og forsvarspolitik og skal overholde de forpligtelser, som visse medlemsstater, hvis fælles forsvar foregår i Den Nordatlantiske Traktats Organisation (NATO), har i henhold til den nordatlantiske traktat, og skal være forenelig med den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik, der er fastlagt inden for denne ramme.« [\[1\]](#)

Dette korte Atlant Brief vil vise, hvordan udviklingen er forløbet, og hvad der særligt er sket siden 2014.

2. NATO og EU har samarbejdet i mange år

Siden 2000'erne har NATO og EU via en række operative samarbejder tilnærmet sig hinanden. Dette er bl.a. sket i kraft af et mere formaliseret samarbejde fra 2002/2003 og fremefter.

2.1. Berlin Plus-aftalen

Et afgørende skridt for det øgede samarbejde mellem NATO og EU var indgåelsen af den såkaldte Berlin Plus-aftale, som blev indgået den 16. december 2002. Her indgik NATO og EU - på baggrund af konklusionerne fra NATO-topmødet i Washington i 1999 - en aftale, som styrkede mulighederne for strategisk samarbejde inden for forsvarsområdet. [2]

Berlin Plus-aftalen omfatter bl.a.:

- En NATO-EU-sikkerhedsaftale, der i henhold til gensidige sikkerhedsbeskyttelsesregler dækker udvekslingen af klassificerede oplysninger.
- Tilgængelighed til NATO's planlægningskapaciteter for EU-ledede Crisis Management Operations (CMO).

Berlin Plus-aftalen markerede en ny fase i samarbejdet mellem NATO og EU; og kort tid efter aftaleindgåelsen blev Berlin Plus-aftalen udslagsgivende for Danmarks rolle i militære missioner på det europæiske kontinent.

2.2. EU-missioner

På baggrund af Berlin Plus-aftalen kunne EU i 2003 iværksætte sine første militære EU-missioner.

2.3. EU's mission i Den tidligere jugoslaviske Republik Makedonien

Siden den 20. december 1995 var NATO til stede i Eksjugoslavien. Det var i form af den NATO-ledede Implementation Force (IFOR) - fra den 20. december 1996 reorganiseret som Stabilisation Force (SFOR) - hvor IFOR tog over fra FN-missionen United Nations Protection Force.

2. NATO og EU har samarbejdet i mange år

Som følge af uroligheder mellem makedonske sikkerhedsstyrker og albanske oprørsstyrker organiseret i National Liberation Army besluttedes det, at NATO skulle iværksætte Operation Essential Harvest med det formål at indsamle våben fra National Liberation Army. Efterfølgende iværksattes Operation Amber Fox, hvis primære formål var at bidrage til sikkerheden for den internationale EU- og OSCE-observatørstyrke deployeret til Den tidligere jugoslaviske Republik Makedonien, idet Danmark bidrog med et militært styrkebidrag til NATO-missionerne.

NATO's mandat i Den tidligere jugoslaviske Republik Makedonien stod til at udløbe den 26. marts 2002.

Den 31. marts 2002 iværksattes EU's første militære mission ved navn EU Operation CONCORDIA, som erstattede de ca. 1.000 NATO-ledede soldater med 300 EU-ledede soldater, idet formålet med deployeringen var det samme: At bidrage til sikkerheden for den internationale EU- og OSCE-observatørstyrke i Den tidligere jugoslaviske Republik Makedonien. [3] På grund af det danske EU-forsvarsforbehold kunne Danmark ikke deltage i EU Operation CONCORDIA. [4]

2.4. EU Operation ALTHEA

Ved NATO-topmødet i Istanbul i 2004 besluttede NATO, at den NATO-ledede fredsbevarende operation i Bosnien-Hercegovina skulle bringes til afslutning. De militære opgaver, som baserede sig på Daytonfredsaftalen fra 1995, der de facto afsluttede Den jugoslaviske Borgerkrig, overgik derefter - den 2. december 2004 - til EU med samme mandat.

Den EU-ledede fredsbevarende styrke fik navnet European Union Force Bosnia and Hercegovina (EUFOR). EUFOR's opgaveløsning kendes også som EU Operation ALTHEA.

Danmark havde i FN- og NATO-regi deltaget med militære styrkebidrag i Eksjugoslavien [5] stort set fra borgerkrigens begyndelse, men på grund af det danske EU-forsvarsforbehold var det ikke længere muligt for Danmark at deltage med et militært styrkebidrag på Balkan.

2. NATO og EU har samarbejdet i mange år

Af praktiske årsager samarbejder NATO og EU om EU Operation ALTHEA. Dette ses bl.a. ved, at EU Operation ALTHEA's operationshovedkvarter (ikke missionshovedkvarter) befinder sig i NATO-hovedkvarteret SHAPE (Supreme Headquarters Allied Powers Europe). Samtidig er chefen for EU Operation ALTHEA's operationer SHAPE's vicestabschef: Generalløjtnant Brice Houdet. [6] EU Operation ALTHEA's missionshovedkvarter er i Sarajevo, Bosnien-Hercegovina, med generalmajor Anton Wessely, Østrig, som Force Commander (d.v.s. den militære styrkechef). [7] [8]

Derudover eksisterer der i forhold til EU Operation ALTHEA et tæt samarbejde mellem NATO's planlægningskapacitet og EU - bl.a. involverende Den europæiske Udenrigstjeneste (EEAS); EU's militærkomité og EU's militærstab. [6]

2.5. Maritimt samarbejde

I maritime militæroperationer har NATO og EU også samarbejdet.

Da European Union Naval Force Mediterranean under EU Operation SOPHIA (2015-2020) skulle bekæmpe menneskesmugling i Middelhavet, indgik NATO og EU et samarbejde, idet NATO qua Operation Sea Guardian allerede var til stede i Middelhavet. Det betød, at der blev samarbejdet om udveksling af information, logistik og medicinsk støtte. [9]

Derudover har NATO og EU samarbejdet om antipiraterimissioner ud for Afrikas Horn, idet NATO qua Operation Ocean Shield (2009-2016) og European Union Naval Force Somalia under EU Operation ATALANTA (2009-) var i området på samme tid. Frem til den 29. marts 2019 var begge operationers hovedkvarterer beliggende i Northwood Headquarters i Storbritannien, [10] idet EU Operation ATALANTA's hovedkvarter i dag er beliggende på Base Naval de Rota i Spanien.

På grund af det danske EU-forsvarsforbehold kan Danmark ikke deltage i f.eks. EU Operation ATALANTA, [11] selv om et maritimt dansk styrkebidrag (med støtte fra flyvevåbnet) tidligere har besjlet Afrikas Horn. [12]

2. NATO og EU har samarbejdet i mange år

2.6. Fra uformelle middage til samarbejde

I perioden 2006-2010 gennemførtes en række uformelle møder og middagsarrangementer mellem NATO og EU - aktiviteter, der skulle blive afgørende for etableringen af faste samarbejdsrammer mellem NATO og EU. Disse transatlantiske aktiviteter var med til at bane vejen for, at man på NATO-topmødet i Lissabon i 2010 kunne erklære, at samarbejdet mellem NATO og EU skulle videreudvikles. I særlig grad skulle der lægges vægt på samarbejdet om krisehåndtering.

I EU-regi skete der samtidig en udvikling, hvorved Lissabontraktaten fra 2007 fastlagde, at EU's

»...fælles sikkerheds- og forsvarspolitik udgør en integrerende del af den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Den sikrer Unionen en operationel kapacitet, der gør brug af civile og militære midler...«,

idet den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik - indeholdende den fælles forsvars- og sikkerhedspolitik - ikke vil have konsekvenser for EU-medlemsstaternes forpligtelser i forhold til NATO, jf. Lissabontraktatens artikel 42, stk. 2. [1]

I slutdeklarationen fra NATO-topmødet i Lissabon i 2010 blev det understreget, at

»...NATO and the European Union (EU) share common values and strategic interests, and are working side by side in crisis management operations. We are therefore determined to improve the NATO-EU strategic partnership, as agreed by our two organisations.« [13]

3. Ny sikkerhedspolitisk struktur har ændret samarbejdet

Ruslands invasion af Ukraine i 2014 med (gen-) erobringen af Krim-halvøen udløste en dyb bekymring i såvel NATO som EU henset til sikkerhed.

I sommeren 2014 lancerede EU tanken om, at et stærkere EU i forsvars- og sikkerhedsanliggender var en nødvendighed. EU mente således, at der var behov for øget koordinering af fx nationale indkøb af forsvarsmateriel. Derved kunne man få mere materiel for pengene. Samtidig erkendte EU et behov for at kunne involvere sig militært i kriseområder. [14]

Særligt fokus kom der på de hybride trusler. Ruslands invasion af Ukraine i 2014 byggede således i høj grad på anvendelsen af hybride trusler, som kan defineres på flg. vis:

»Hybrid threats combine military and non-military as well as covert and overt means, including disinformation, cyberattacks, economic pressure, deployment of irregular armed groups and use of regular forces.« [15]

Ukrainekrisen i 2014 udløste en lang række møder mellem NATO og EU, og disse møder var katalysator for et forstærket samarbejde.

Siden 2016 er samarbejdet mellem NATO og EU accelereret. Ved NATO-topmødet i Warszawa i 2016 indgik NATO's generalsekretær; præsidenten for Det europæiske Råd; og EU-kommissionens formand en historisk aftale om et intensiveret samarbejde på syv fokusområder med hovedvægt på at fremme fred og stabilitet i det euro-atlantiske område. [16] De syv fokusområder blev:

- *Countering hybrid threats.*
- *Operational cooperation including at sea and on migration.*
- *Cyber security and defence.*
- *Defence capabilities.*
- *Defence industry and research.*
- *Exercises.*
- *Supporting Eastern and Southern partners' capacity building efforts.* [17]

3. Ny sikkerhedspolitisk struktur har ændret samarbejdet

I 2018 blev en opfølgende aftale underskrevet, hvorved vigtigheden af samarbejdet mellem NATO og EU blev yderligere fremhævet. Igen var fokus rettet mod at fremme sikkerheden i det euro-atlantiske område.

Det euro-atlantiske område er blevet beskrevet som værende indbyrdes forbundet af NATO og EU:

»We share the same values and resolve to address, hand-in-hand, the common challenges we face. As our security is interconnected (...) we meet to reaffirm the importance of and the need for cooperation (...)« [\[18\]](#)

Et vigtigt fokusområde, som samarbejdet mellem NATO og EU skal styrke, og som kommer under et af fokusområderne fra NATO-topmødet i Warszawa i 2016, er kapabiliteten til at stå imod og bekæmpe hybride trusler. Dette skal bl.a. ske ved øget resiliens; samarbejde om udformningen af analyser; samt informationsdeling, som på en mere effektiv måde skal hjælpe med at identificere de hybride trusler. [\[19\]](#)

I forbindelse med bekæmpelsen af de hybride trusler ses der et forstærket samarbejde mellem NATO og EU. 20 ud af 74 forslag om samarbejde omhandler konkret bekæmpelsen af hybride trusler.

I militært regi blev der i 2017 for første gang gennemført øvelsesvirksomhed, hvor både NATO og EU sammen responderede til et muligt scenarie mod hybride trusler. [\[20\]](#)

Administrativt ses der også et forstærket samarbejde i form af øget mødevirksomhed og stabssamarbejder.

I forlængelse af NATO-topmødet i Warszawa i 2016 er der gennemført flere operationer, hvor NATO og EU har samarbejdet. Nævneværdigt er det øgede samarbejde på det maritime område, idet der er blevet etableret komplementære initiativer, som skal forbedre sikkerheden hos dem, der opererer i højrisikoområder. Derudover er der også sket et øget samarbejde inden for kommunikation, hvilket har forbedret effektiviteten af informationsdeling. [\[21\]](#)

3. Ny sikkerhedspolitisk struktur har ændret samarbejdet

3.1. Koordinering af kapaciteter

Der ses i stigende omfang en koordinering af kapaciteter fra NATO og EU, idet der i dag ses en stærkere sammenhæng mellem bl.a. forsvarsprocesserne - f.eks. NATO's Defence Planning Process (NDPP); EU's Capability Development Plan (CDP); og EU's Coordinated Annual Review on Defence (CARD). Dette udmøntes ved, at der afholdes møder, hvor der deles erfaringer; og hvor der arbejdes på at forbedre bl.a. den militære mobilitet på tværs af de militære strukturer i NATO og i EU. [\[22\]](#)

Samtidig ses også en udvikling af EU's forsvarsområde. I 2017 blev EU's Permanent Structure Cooperation (PESCO) etableret, og i slutningen af 2022 skal European Defence Fund (EDF) iværksættes med det formål at sørge for, at EU gives en forbedret militær kapacitet. [\[23\]](#)

3.2. Krisehåndtering

Under coronapandemien var der mellem NATO og EU et øget samarbejde i forhold til at etablere kontakt, opdatere hverandre på situationsbilledet samt dele information. Sammenfaldende var der også stort fokus på at bekæmpe den desinformation og propagandavirksomhed, der fandt sted. [\[24\]](#)

Under ukrainekrisen som følge af Ruslands invasion af Ukraine i 2022 har man tillige set, hvordan NATO og EU har stået sammen i form af fælles fordømmelser og assistance til Ukraine. Sanktionerne mod Rusland og det europæiske ønske om at blive uafhængig af russisk gas har også spillet en stor rolle, og det har vist den effekt, samarbejdet mellem NATO og EU har. NATO og EU har begge hjulpet Ukraine militært ved at bidrage med materiel til Ukraines militære forsvar. NATO og EU har dog ikke selvstændigt engageret sig i ukrainekrisen - f.eks. ved at indsætte soldater på ukrainsk grund - og derved har man undgået en direkte konfrontation (d.v.s. krig) mellem NATO/EU og Rusland. [\[25\]](#)

3. Ny sikkerhedspolitisk struktur har ændret samarbejdet

3.3. Udviklingen siden 2016 - i kort version

Samlet set ses det, at NATO og EU siden 2016 har været mere og mere forbundet med hinanden henset til arbejdsopgaver og militære operationer. Både NATO og EU har i høj grad de samme mål, og man vil gerne opnå de samme resultater. I fremtiden er der næppe nogen tvivl om, at samarbejdet mellem NATO og EU ønskes yderligere styrket. Konkret har man fra NATO's side set, at der er peget på, at samarbejdet skal udvikle sig til et strategisk partnerskab. [\[26\]](#)

4. Fremtiden - det strategiske kompas og EU's samarbejde med NATO og USA

I EU har man i det strategiske kompas - et af EU's vigtigste udenrigs- og sikkerhedspolitiske dokumenter - indskrevet samarbejdet mellem EU, NATO og USA.

4.1. Det strategiske kompas

Den 21. marts 2022 udsendte EU et nyt strategisk kompas for forsvar og sikkerhed, idet det strategiske kompas har til formål at styrke EU's forsvars- og sikkerhedspolitik frem mod 2030.

I det strategiske kompas konstateres det, hvordan et mere fjendtligt miljø samt bredere geopolitiske tendenser kræver, at EU i fremtiden påtager sig en større del af ansvaret for egen sikkerhed. [27] Via det strategiske koncept lægges der vægt på at bibeholde og styrke samarbejdet mellem NATO og EU på samtlige kompassets områder.

På baggrund af EU's nuværende forsvars- og sikkerhedsdagsorden er det strategiske kompas delt op i flg. fire områder:

- Handling.
- Sikkerhed.
- Investering.
- Partnerskab.

I EU's strategiske kompas spiller samarbejdet med NATO en væsentlig rolle, og således er NATO nævnt 30 gange i dokumentet - herunder i hvert af de fire ovenfor nævnte områder. Der ses således et klart ønske om et øget og styrket samarbejde mellem NATO og EU. Især under punktet partnerskab fremhæves det, hvordan NATO- og EU-samarbejdet er et afgørende instrument inden for forsvar og sikkerhed, hvilket bl.a. fremgår af flg. erklæring fra det strategiske kompas:

»På grundlag af de hidtil usete fremskridt, der er gjort med hensyn til at styrke samarbejdet med NATO siden 2016, skal der tages yderligere ambitiøse og konkrete skridt til at udvikle fælles svar på eksisterende og nye trusler og fælles udfordringer.« [28]

4. Fremtiden - det strategiske kompas og EU's samarbejde med NATO og USA

Under partnerskab belyses det endvidere, hvorledes NATO og EU sammen vil styrke det igangværende samarbejde om:

- politisk dialog,
- informationsudveksling,
- krisestyringsoperationer,
- militær kapacitetsudvikling samt
- militær mobilitet. [28]

Endvidere vil NATO og EU uddybe sit fælles arbejde i forhold til at øge den maritime sikkerhed samt imødegå hybride trusler - herunder informationsmanipulation fra eksterne aktører - samt sikring af cyberspace. [28]

Disse målsætninger er ikke et udtryk for EU's ønske om forsvars- og sikkerhedspolitisk autonomi, men i højere grad et ønske om et samarbejde, hvor NATO og EU kan komplementere hinanden og øge effektiviteten i forhold til de fælles mål.

Internt i NATO er der også et stort fokus på at styrke samarbejdet mellem NATO og EU. Senest skete det den 28. april 2022, da generalsekretær Jens Stoltenberg, NATO, og formand Roberta Metsola, Europaparlamentet, mødtes, hvorved vigtigheden af samarbejdet blev pointeret:

»So, NATO-EU cooperation has always been important, but especially now when our core values, (...) is challenged by the brutal Russian invasion of Ukraine. It's even more important that the European Union and NATO stands together.« [29]

EU's strategiske kompas viser vigtigheden af samarbejdet med NATO med det formål at opnå egne forsvars- og sikkerhedspolitiske mål i en usikker tid. Samtidig er der også villighed fra NATO og EU om at indgå i samarbejdet, som netop nu er vigtigere end nogensinde før.

4. Fremtiden - det strategiske kompas og EU's samarbejde med NATO og USA

Når NATO's strategiske koncept i forbindelse med NATO-topmødet i Madrid i 2022 udkommer, [30] forventes det samtidig, at samarbejdet mellem NATO og EU vil spille en væsentlig rolle for NATO's fremtidige strategi. Således forventes det, at der skal være et større samspil mellem NATO og EU. [31]

4.2. Forholdet mellem EU og USA

I 2018 gjorde USA det klart, at man støttede udviklingen af PESCO. [32] Der var dog samtidig amerikanske bekymringer om, at USA og andre ikke-EU-medlemsstater risikerede at miste muligheden for at byde ind på forsvarskontrakter i EU, ligesom man var bekymret for, hvorvidt EU ville duplikere NATO. De amerikanske bekymringer om EU's forsvarsdimension er således i høj grad et spørgsmål om, hvem der skal tjene penge på udvikling og anskaffelser til europæisk forsvar. Præsident Joe Biden har da også meget klart understreget vigtigheden af samarbejdet mellem NATO, EU og USA - senest ved underskrivelsen af Ukraine Democracy Defense Lend-Lease Act of 2022. [33] [34]

Samarbejdet mellem NATO, EU og USA sker ad en række forskellige spor. EU og USA samarbejder f.eks. om energisikkerhed, hvilket blev accelereret allerede i januar 2022 som følge af Ruslands trusler mod Ukraine. [35] Et andet eksempel er, at EU og USA har oprettet et dialogforum, hvor man diskuterer sikkerhedspolitik, Indo-Pacific og Kina. Dette sker med inddragelse af Pentagon i samtalerne. [36]

Under den nuværende amerikanske ledelse er der ikke uoverensstemmelser mellem NATO, EU og USA. Dette var den amerikanske ambassade i København ude med en meget bemærkelsesværdig melding om. [37] Således gjorde den amerikanske ambassade det så klart, som en ambassade kan, at USA ønsker et dansk engagement både i NATO og i EU - herunder i EU's forsvarsdimension.

USA har tilsluttet sig dele af EU's forsvarssamarbejde i form af deltagelse i PESCO's projekt om Military Mobility - et projekt, som to andre NATO-medlemslande, der ikke er en del af EU, nemlig Canada og Norge, også har tilsluttet sig. [38] Projektet skal sikre, at militære styrker nemmest muligt kan bevæge sig på tværs af Europa. Her står EU stærkt, idet EU kan kombinere lovgivning med investeringer. Omvendt har USA den militære styrke.

4. Fremtiden - det strategiske kompas og EU's samarbejde med NATO og USA

I disse år fokuserer USA på Kina - og lige nu også på Rusland - men på sigt må det forventes, at der sker en opgavedeling, hvor USA fokuserer militært på Kina, mens EU tager sig af Europa, medmindre det kommer til krig mod Rusland. USA forventer også, at EU anvender sin geøkonomiske magt til at støtte USA i sin kamp mod Kina.

A STRATEGIC COMPASS FOR SECURITY AND DEFENCE

The EU needs to become a stronger and more capable actor in security and defence: both to protect the security of its citizens and to act in crisis situations that affect the EU's values and interests. With the Strategic Compass, Member States agree on a common strategic vision for the EU's role in security and defence and commit to a set of concrete and wide-ranging objectives to achieve these goals in the coming 5-10 years.

“Europe must learn to speak the language of power. Over the next decade, we will make a quantum leap to become a more assertive and decisive security provider, better prepared to tackle present and future threats and challenges.”

JOSEP BORRELL

High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy/
Vice-President of the European Commission

5. Konklusion

Den 24. og 25. februar 2022 deltog NATO's og EU's respektive ledelser i fælles møder. Den 25. februar 2022 deltog formand Ursula von der Leyen, EU-kommissionen, i NATO's stats- og regeringschefers møde om situationen i Ukraine. Ruslands to krige med Ukraine har fremskyndet en udvikling af et samarbejde mellem NATO og EU - og EU og USA. Samarbejdet mellem NATO og EU har været i gang siden slutningen af 1990'erne. Her synes sikkerhedspolitiske kriser at have accelereret denne udvikling. I dag arbejder man entydigt på at få NATO og EU til at komplementere hinanden og undgå duplication. Det betyder, at der i fremtiden vil ske en rollefordeling mellem NATO og EU. NATO vil skulle tage sig af den hårde sikkerhedspolitik og beskyttelsen af staternes territorium mod øst, mens EU skal tage sig af syd og sydøst samt udviklingen af militære kapaciteter inden for EU. Dette synes også naturligt taget i betragtning af, at en stor del af NATO's medlemslande også er medlemmer af EU.

VI KAN IKKE LEVE AF RØDVIN ALENE

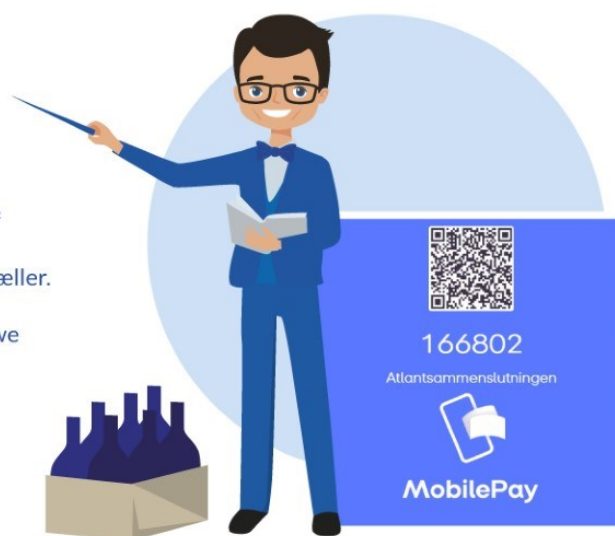
– STØT ATLANTSAMMENSLUTNINGENS ARBEJDE ALLEREDE I DAG!

I disse dage er vi i ude og holde oplæg om Ukrainekrigen, kommende forsvarsforlig og EU-folkeafstemning samt deltage i medierne. Lige om lidt bliver det om NATO-topmødet. MEN vi kan ikke leve af de rødvinger vi får. Der skal også betales løn, regninger til hjemmeside, rejser til NATO, skrive briefs og rapporter etc. Med andre ord har vi brug for økonomisk støtte.

Du kan støtte os direkte via **Mobile Pay 166802** eller ved at blive medlem af **Atlantsammenslutningens Erhvervsklub**. Alle bidrag tæller.

Kontakt Lars Bangert Struwe for yderligere oplysninger

Mob +45 3059 1944
Mail lars@atlant.dk
www.atlant.dk

www.atlant.dk

Noter og kildehenvisninger

- [1] <https://www.eu.dk/da/dokumenter/traktater/traktaten-eu/afsnit-v/kapitel-2/afdeling-2/artikel-42>.
- [2] https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/berlinplus_/berlinplus_en.pdf.
- [3] <https://www.nato.int/docu/update/2003/03-march/e0331a.htm>.
- [4] https://pure.diiis.dk/ws/files/3155271/Forsvarsudredning_diiis_november_2019.pdf, side 19.
- [5] <https://www.forsvaret.dk/da/opgaver/afsluttede-operationer/bosnien/bosnien-sfor/>.
- [6] <https://shape.nato.int/page39511625>.
- [7] <https://euforbih.org/index.php/eufor-commander>.
- [8] https://www.eeas.europa.eu/eeas/change-command-ceremony-commander-eufor_en.
- [9] https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep19855.pdf?refreqid=excelsior%3A013de3e3c33f3af74e195c82a68eacf6&ab_segments=&origin=, side 2.
- [10] https://pure.diiis.dk/ws/files/3155271/Forsvarsudredning_diiis_november_2019.pdf, side 43.
- [11] https://pure.diiis.dk/ws/files/1236845/Report_10_Somalia_piracy_WEB.pdf, side 30.
- [12] <https://www.forsvaret.dk/da/opgaver/afsluttede-operationer/adenbugten---indiske-ocean/adenbugten---ocean-shield/>.
- [13] https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68828.htm.
- [14] https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/juncker-political-guidelines-speech_da.pdf.
- [15] https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_183004.htm.

Noter og kildehenvisninger

- [16] <https://www.nato-pa.int/download-file?filename=/sites/default/files/2020-12/037%20PCNP%2020%20E%20rev.%20%20fin%20-%20REPORT%20-%20NATO-EU%20PARTNERSHIP.pdf>, side 4.
- [17] http://publications.europa.eu/resource/cellar/08e9e07b-cd30-11e9-992f-01aa75ed71a1.0001.01/DOC_1, side 6.
- [18] https://www.consilium.europa.eu/media/36096/nato_eu_final_eng.pdf, side 1.
- [19] https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm.
- [20] <http://club.bruxelles2.eu/wp-content/uploads/2017/10/cooperationotanuefich@se171019.pdf>, side 3.
- [21] https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/factsheet_-_eu-nato_maritime_cooperation.pdf, side 2.
- [22] http://publications.europa.eu/resource/cellar/08e9e07b-cd30-11e9-992f-01aa75ed71a1.0001.01/DOC_1, side 38.
- [23] https://ec.europa.eu/defence-industry-space/eu-defence-industry/european-defence-fund-edf_en.
- [24] <https://www.clingendael.org/sites/default/files/2021-10/countering-hybrid-threats.pdf>, side 12.
- [25] <https://www.csis.org/analysis/nato-and-european-union-show-unity-and-resolve-brussels>.
- [26] https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49217.htm.
- [27] <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/da/pdf>, side 4.
- [28] <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/da/pdf>, side 39.
- [29] https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_194909.htm.
- [30] <https://www.nato.int/strategic-concept/>.

Noter og kildehenvisninger

- [31] https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/12/pdf/201201-Reflection-Group-Final-Report-Uni.pdf, side 55-56.
- [32] <https://www.euractiv.com/section/politics/news/us-offer-first-reaction-to-eu-defence-pesco-pact/>.
- [33] <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/05/09/remarks-by-president-biden-at-signing-of-s-3522-the-ukraine-democracy-defense-lend-lease-act-of-2022/>.
- [34] <https://www.congress.gov/117/plaws/publ118/PLAW-117publ118.pdf>.
- [35] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_22_664.
- [36] <https://www.state.gov/u-s-eu-consultations-between-eas-secretary-general-stefano-sannino-and-united-states-deputy-secretary-wendy-sherman/>.
- [37] <https://www.berlingske.dk/samfund/nu-kommenterer-amerikanerne-debatten-om-forsvarsforbeholdet-og-forholdet>.
- [38] <https://finabel.org/progress-in-pescos-military-mobility-project-us-canada-and-norway-invited-to-participate/>.

Forfatterne

Sahil Adnan, ba.soc.

Praktikant i Atlantsammenslutningen i 2022, hvor han i særlig grad har beskæftiget sig med NATO og udviklingen af NATO's strategiske koncept. Læser statskundskab på Københavns Universitet.

Christian Quaade Kornerup, stud.mag.

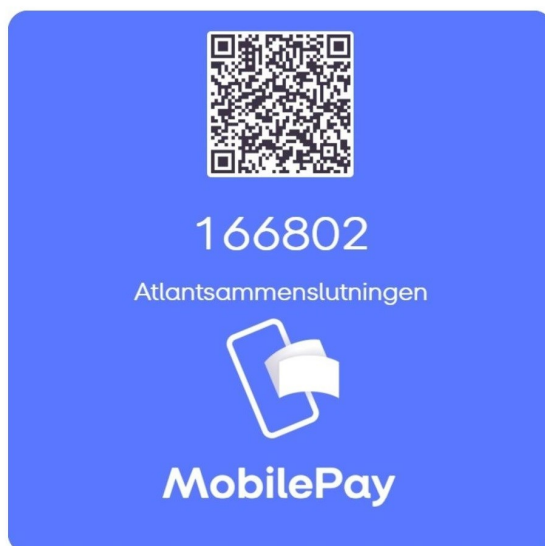
Praktikant i Atlantsammenslutningen i 2022, hvor han i særlig grad i har bidraget til en udstilling på Koldkrigsmuseum Langeland om Frømandskorpsets historie. Læser historie på Københavns Universitet.

Niels-Ole Mannerup, kaptajnløjtnant, cand.jur.

Sekretariatschef i Atlantsammenslutningen siden 2018.

Lars Bangert Struwe, ph.d., cand.mag.

Generalsekretær og daglig leder af Atlantsammenslutningen siden 2016. Forud for sin ansættelse i Atlantsammenslutningen har han arbejdet med strategi og sikkerhedspolitik i bl.a. Forsvarsministeriet, Center for militære Studier og Forsvarskommandoen. I dag rådgiver han bl.a. Udenrigsministeriet og Forsvarsministeriet, ligesom han forestår landsdækkende information om dansk og international sikkerhedspolitik. Derudover anvendes han af medierne som sikkerhedspolitisk ekspert. Han har i eget navn udgivet en større samling af faglitterært materiale, ligesom han er forfatter til Atlant Briefs, hvorpå han også er ansvarshavende redaktør. Lars Bangert Struwe er medlem af Dansk Folkeoplysnings Samråds bestyrelse.

Støt Atlantsammenslutningen

Siden 1950 har Atlantsammenslutningen lavet oplysning om sikkerhedspolitik, NATO og det transatlantiske forhold.. Tænk tanken har brug for din støtte.

Atlantsammenslutningen

Frederiksberg Slot - Roskildevej 28 A - 2000 Frederiksberg

+45 3059 1944   atlant@atlant.dk

www.atlant.dk